

Taal- en rekeneisen in kwalificatiedossiers mbo 2010-2011

Om te garanderen dat leerlingen voldoende taal- en rekenvaardigheden bezitten, is een doorlopende leerlijn Nederlands en rekenen ontwikkeld. Op een aantal vaste momenten van de schoolloopbaan, ook in het mbo, zijn zogeheten referentieniveaus vastgesteld. De beoogde inwerkingtreding van het wetsvoorstel Referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen is 1 augustus 2010.

Op verzoek van het ministerie van OCW hebben de kenniscentra de referentieniveaus opgenomen in kwalificatiedossiers mbo. Wat dit betekent voor taal- en rekeneisen in kwalificatiedossiers 2010-2011 wordt hieronder toegelicht.

1. Zijn referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen hetzelfde als beroepsgerelateerde taal- en rekeneisen?

Het middelbaar beroepsonderwijs is drievoudig kwalificerend: voor een beroep, voor vervolgonderwijs en voor het functioneren in de maatschappij. De referentieniveaus zijn gericht op burgerschap en doorstroom. Beheersing van Nederlands en rekenen is óók van belang voor de beroepsuitoefening. Daarom blijven, naast de referentieniveaus, in alle kwalificatiedossiers ook beroepsgerelateerde eisen aan taal en rekenen opgenomen.

Voor mbo-opleidingen op niveau 1, 2 en 3 is het fundamentele referentieniveau 2F vastgesteld. Voor mbo-4 wordt 3F het referentieniveau. Om het referentieniveau te bereiken zullen instellingen aandacht besteden aan alle vaardigheden die het referentiekader onderscheidt. Voor Nederlands zijn dat Mondelinge taalvaardigheid, Lezen, Schrijven en Taalverzorging. Voor rekenen gaat het om Getallen, Verhoudingen, Meten & Meetkunde en Verbanden.

Beroepsgerelateerde taal- of rekeneisen kunnen afwijken van de referentieniveaus. Het beheersingsniveau kan hoger of lager zijn, maar het is ook mogelijk dat voor een beroep niet alle vaardigheden even belangrijk zijn. In het kwalificatiedossier wordt aangegeven welke vaardigheden relevant zijn voor het beroep.

Met de invoering van de referentieniveaus verandert wel de basis voor het beschrijven van beroepsgerelateerde taal- en rekeneisen. Voorheen waren het raamwerk Nederlands en het raamwerk Rekenen/wiskunde het uitgangspunt. Met de invoering van het referentiekader wordt het referentiekader óók de basis voor het beschrijven van taal- en rekenniveaus in de kwalificatiedossiers. Dat bevordert de duidelijkheid en maakt het mogelijk om beroepseisen te vergelijken met maatschappelijke eisen.

2. Hoe zijn de referentieniveaus opgenomen in de kwalificatiedossiers 2010-2011?

De staatssecretaris van OCW heeft besloten om de referentieniveaus op te nemen in alle kwalificatiedossiers mbo. Vanaf 1 augustus 2010 zijn ze als formele vereiste geformuleerd in deel B van alle kwalificatiedossiers.

In alle kwalificatiedossiers 2010-2011 is de volgende tekst opgenomen:

"Als de wet Referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen in werking treedt zullen de voor het mbo vastgestelde referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen van toepassing zijn. Op dat moment vervallen de generieke eisen aan Nederlandse taal zoals geformuleerd volgens het raamwerk Nederlands en opgenomen in het brondocument Leren, Loopbaan en Burgerschap.

De toewijzing van referentieniveaus aan mbo-opleidingen is als volgt: het referentieniveau 2F is van toepassing voor kwalificaties op niveaus 1, 2 en 3, het referentieniveau 3F is van toepassing voor kwalificaties van niveau 4."

Tot nu toe staan de generieke beheersingsniveaus voor Nederlands geformuleerd in het brondocument Leren, Loopbaan en Burgerschap. Zodra de wet over de referentieniveaus in werking treedt, komen die eisen te vervallen. Dat moment is naar verwachting 1 augustus 2010.

De overige inhoud van het brondocument blijft nog wèl van toepassing. Op verzoek van de staatssecretaris van OCW ontwikkelt de MBO Raad momenteel een nieuw brondocument Burgerschap mbo, dat vanaf 1 augustus 2011 in werking moet treden. Taal- en rekenvereisten maken geen deel uit van dat document.

3. Hoe zijn de beroepsgerelateerde taal- en rekeneisen opgenomen in de kwalificatiedossiers 2010-2011?

In het vakonderwijs en het beroepsgerichte examen zullen scholen aandacht willen besteden aan de onderliggende taal- of rekenvaardigheden. Daarvoor moet in het kwalificatiedossier duidelijk zijn op welke manier, en op welk niveau, deze vaardigheden in de beroepscontext tot uitdrukking komen.

Tot nog toe zijn taal- en rekeneisen aangeduid in de vorm van een tabel in deel B. Dat sluit niet aan bij het uitgangspunt van de competentiegerichte kwalificatiedossiers dat vakkennis en vaardigheden, dus ook taal- en rekenvaardigheden, tot uiting moeten komen in de context van het beroep.

Daarom hebben de kenniscentra, in overleg met alle andere betrokkenen uit het mbo, afgesproken om de beroepsgerelateerde taal- en rekeneisen contextspecifiek te gaan vermelden in deel C. In veel kwalificatiedossiers is dat overigens al het geval. Of dat nog beter kan, met het oog op onderwijs en examinering, wordt momenteel onderzocht. De kenniscentra ontwikkelen een voorstel om vanaf 1 augustus 2011 taal- en rekeneisen op een zodanige manier te verwerken in het kwalificatiedossier, dat ze helder zijn voor scholen, voor exameninstellingen en voor het werkveld.

Het schooljaar 2010-2011 zien we als een overbrugging. In kwalificatiedossiers 2010-2011 zijn de tabellen met taal- en rekeneisen verplaatst naar deel D van ieder kwalificatiedossier.

De tabellen in deel D zijn nog gebaseerd op het raamwerk Nederlands (ontwikkeld door Cinop) en het raamwerk Rekenen/wiskunde (ontwikkeld door het Freudenthal Instituut). Vanaf 2011 zal het referentiekader de basis zijn voor zowel de referentieniveaus als de beroepsvereisten. Eén 'taal' maakt het mogelijk om de

beroepsgerelateerde eisen te vergelijken met de maatschappelijke eisen, en om te laten zien of (en waar) het beroep additionele taal- en/of rekeneisen stelt.

4. Wat betekent deze ontwikkeling voor de toetsing en examinering van taal- en rekenvaardigheden?

De beoordeling van taal- en rekenvaardigheden gebeurt met behulp van verschillende soorten examens. Met de invoering van de referentieniveaus wordt een start gemaakt met de geleidelijke invoering van centraal ontwikkelde examens.

Naast de examens op basis van de referentieniveaus taal en rekenen blijven de specifiek voor het beroep benodigde onderliggende taal- en rekenvaardigheden deel uitmaken van de beroepsgerichte examens. De vormgeving van de beroepsgerichte examens is de keuze van de instelling.

Wanneer de beroepsgerelateerde eisen en de referentieniveaus beide beschreven zijn op basis van het referentiekader, zijn de beheersingsniveaus te vergelijken. De instelling kan daar rekening mee houden bij de vormgeving van het onderwijs en de examinering en kan de toetslast beperken.

5. Hoe worden beheersingsniveaus voor moderne vreemde talen opgenomen in de kwalificatiedossiers 2010-2011?

Het kan voor de beroepsuitoefening van belang zijn dat een gediplomeerde ook één of meerdere moderne vreemde talen beheerst. In de kwalificatiedossiers 2010-2011 verandert er niets aan de wijze waarop beroepsgerelateerde eisen aan moderne vreemde talen zijn opgenomen in het kwalificatiedossier. Wanneer zij relevant zijn voor de beroepsuitoefening, zijn moderne vreemde talen uitgewerkt in deel B van het kwalificatiedossier, in de vorm van een tabel gebaseerd op het CEF, het Europese raamwerk voor de verwerving van vreemde talen.

De staatssecretaris van OCW heeft aangekondigd vanaf 2011 Engels generiek verplicht te stellen voor mbo-opleidingen op niveau 4. In de kwalificatiedossiers van 2011-2012 (en daarna) zullen deze generieke eisen worden opgenomen voor mbo-4. De kenniscentra onderzoeken in het voorjaar van 2010 op welke wijze dit het beste kan gebeuren.